

ANAYASA MAHKEMESİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDET BAĞLAMINDA VERDİĞİ KARARLAR ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ

Anayasa Mahkemesinin **29.9.2021** tarihli ve 2017/32972 Bireysel Başvuru sayılı kararına konu teşkil eden olayda; birbirleriyle evli olan ve bir çocuk sahibi S ve V'nin Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından boşanmasına hükmedilir ve çocuğun velayeti anne S'ye bırakılır.

Boşanma davasına dair yargılama süreci devam ederken V, S'yi telefonla arayarak hakaret ve tehdit içerikli sözler sarf eder. Keza, boşanma kararından sonra V ile S arasında çocuğun ziyareti ile ilgili sorunlar yaşanır ve bu süreçte V, S'ye karşı müteaddit defa hakaret ve tehdit içerikli sözler sarf eder.

Bu fiiller dolayısıyla, S müteaddit defa kolluğa başvurarak V hakkında şikayette bulunur.

Bu olayda İzmir Aile Mahkemesi tarafından müteaddit defa 6284 s. K, m. 5, f. 1, bent (a) uyarınca V'nin **bir ay süreyle** S'ye karşı "**her türlü şiddet, şiddet tehdidi, hakaret, aşışılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması yönünde önleyici tedbir kararı alınmasına**" karar verilmiştir.

Not 1. Bu olayda S, V tarafından **öldürülmüştür**.

Not 2. V, bu fiili sebebiyle TCK, m. 81 ve 62 hükümlerine istinaden, sonuç ceza olarak, **25 yıl hapis cezasına** mahkûm edilmiştir.

Not 3. S'nin hayatının korunması bağlamında gerekli koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmadığı iddiaları ile suç duyurularında bulunulmuş olmasına rağmen, başta kolluk olmak üzere ilgili kamu görevlileri hakkında İl İdare Kurulu tarafından **soruşturma izni verilmemiştir**.

Not 4. Anayasa Mahkemesi, bu olayda ilgili kamu görevlileri tarafından S'ye yönelik koruma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla "*Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkına ilişkin koruma ve etkili soruşturma yükümlülüklerinin ihlal edildiğine karar*" vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, söz konusu kararında, "*yaşam hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda pozitif yükümlülük (koruma ... yükümlülüğü) her olayda mutlaka ihmali bulunan kamu görevlilerine karşı ceza davası açılmasını gerektirmez*" değerlendirmesinde bulunmuştur (pn. 129). Bu değerlendirmede, bir çelişki ve hatta bir tutarsızlık bulunmaktadır. Bir kişinin hayatına yönelik tehlike karşısında koruma ve önleme yükümlülüğünün gereklerinin yerine getirilmesinin ihmal edilmiş olduğunun kabulüne rağmen ceza davası açılmayacağı durumlardan şayet bahsediliyor ise, bunların neler olabileceğinin de kararda gösterilmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında, S'nin hakaret ve tehdide maruz kaldığı "*hemen hemen her olayda kolluk kuvvetlerine şikâyette bulunmuş*" olduğuna, V'nin kendisine karşı hakaret ve tehditte bulunduğunu beyanla Cumhuriyet başsavcılığı nezdinde şikâyette bulunduğuna, V hakkında açılan bir kamu davasının duruşmasında "*hayatından endişe ettiğini, koruma kararlarının V tarafından ihlal edildiğini, müşterek çocukla ilişkisinin sonlandırılması gerektiğini*" beyan ettiğine işaret etmiştir (pn. 148).

Söz konusu kararda, Aile Mahkemesi tarafından V hakkında çok sayıda önleyici tedbir kararının verilmiş olduğundan bahsedilmekle (pn. 149, 153, 154, 155) birlikte, bu karar içeriklerinde kullanılan ifadelerin doğru olup olmadığı, merama hizmet eder mahiyet taşıyıp

taşımadığı hususlarında herhangi bir hukukî değerlendirme yapılmamıştır.

Söz konusu kararda sadece olayın cereyan ettiği ildeki Aile Bakanlığı yetkililerinin görevlerinin gereklerini yerine getirip getirmediği ile ilgili olarak tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur (pn. 150, 157 - 163).

Anayasa Mahkemesi, S'nin eski eşi tarafından öldürülmesi dolayısıyla Devletin sadece tazminat sorumluluğunun kabulü, etkin korumayı sağlamayacağına işaret etmiştir (pn. 166).

Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında, yargı mensuplarının karar ve muameleleriyle ilgili olarak herhangi bir değerlendirmede bulunulmamıştır. Anayasa Mahkemesinin bu kararı karşısında, sadece olayın cereyan ettiği ildeki Aile Bakanlığı yetkilisi veya yetkilileri hakkında, hukuk uygulamamızdaki yaygın yanlışlık itibarıyla,¹ ihmalî davranışla görevi kötüye kullanma suçundan dolayı sorumluluk yoluna gidilecektir.

Oysa asıl sorunun, bu tür olaylarda aile mahkemelerinin verdiği “önleyici tedbir” kararlarında ve Cumhuriyet savcılarının bu olaylara yaklaşımında olduğu gerçeği göz ardı edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin kararına konu teşkil eden olayda, Aile Mahkemesinin verdiği kararların birçoğunda somut bir önleyici tedbir belirlenmemiştir. Bir kişinin **muayyen bir süreyle** sınırlı olarak bir başkasına cebir veya tehdit uygulamaması yönünde verilen kararın, hiçbir işlevinin olmadığı ve hatta, bünyesinde bir saçmalığı barındırdığı, Anayasa Mahkemesi tarafından görmezlikten gelinmiştir.

Karara konu teşkil eden olayda Aile Mahkemesi tarafından müteaddit defa “önleyici tedbir” kararı verilmiş olmasına rağmen, V, S'ye karşı tehdit ve hakaret fiillerini işlemeye devam etmiştir. Bu fiilleri dolayısıyla V hakkında 6284 s. Kanunun zorlama hapsine ilişkin (m. 13) hükümleri uygulanmamıştır.²

Anayasa Mahkemesinin **26.10.2016** tarihli ve 2014/12009 Bireysel Başvuru sayılı kararında değerlendirme konusu yapılan Aile Mahkemesi kararında, önleyici tedbir kararı için de beyanın yeterli olduğu kabul edilmiştir. Bu yanlışlık, Anayasa Mahkemesi tarafından görülmemiştir.

Oysa, 6284 s. Kanun hükümlerine göre sadece **koruyucu tedbirler** bakımından şiddete maruz kalan kişinin beyanı yeterli görülmektedir. Başka bir ifadeyle, koruyucu tedbire karar verilebilmesi için, şiddete maruz kaldığını beyan eden kişinin bu beyanı dışında başka delil veya belge aranmaz (m. 8, f. 3). Buna karşılık, **önleyici tedbire karar verilebilmesi için, mutlaka delil araştırmasına gerek bulunmaktadır.**

Anayasa Mahkemesinin **20.4.2016** tarihli ve 2013/6950 Bireysel Başvuru sayılı kararına konu teşkil eden olayda; henüz yeni evlenmiş olan eşlerden B, müştereken yaşadıkları Ödemiş'teki evi terk ederek İzmir'e gider. İzmir'de aynı gün kolluğa başvuran B, A hakkında, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, nitelikli cinsel saldırı, kasten yaralama, hakaret, tehdit ve mala zarar verme suçlarından şikâyetle bulunur.

Bornova Devlet Hastanesine sevk edilen B ile ilgili olarak düzenlenen raporda;

“sol kolda **morluk ve kızarıklık**, sol ve sağ kolda **hassasiyet**, sağ ve sol uylukta **morluk**, sol

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZGENÇ, İzzet: *İhmalî Suç Teorisi*, in: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt XXV, sayı 4, Ekim 2021, sh. 303 vd.; ÖZGENÇ, İzzet: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ceza Hukukuna Giriş, Suç Teorisi, Yaptırım Teorisi, Milletlerarası Ceza Hukuku*, 17. bası, Ankara, Eylül 2021, sh. 422;

² Önleyici tedbir kararına aykırılık dolayısıyla zorlama hapsi uygulamasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Türk Ceza Hukuku Mevzuatı, Cilt 1 (Kanunlar)*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi yayını, 28. bası, Ankara, Eylül 2021, sh. 1192 vd'nda yer alan açıklamalar.

gluteal (kalça) bölgede dişle oluşturulmuş ısırtık izleri, sol meme üzerinde morluk ve dişle oluşan ısırtık izleri, her iki gluteal bölgede kızarıklık ve morluk, sol el başparmak üzerinde 0,5 cm'lik sıcak cisim ile meydana gelen yanık izi ve çevresinde kızarıklık, sağ el üçüncü parmakta 0,5 cm'lik kesici delici aletle meydana gelen kesi bulunduğu, yoğun anksiyete yaşadığı, hastanın darp ve cinsel saldırı sonucunda vücut ağrısı ve anksiyete şikayetinin bulunduğu”

yönünde tespitlerde bulunulmuştur. (pn. 20)

Bu tespitler dikkate alınarak, İzmir Aile Mahkemesi tarafından,

*“A'nın müştekinin bulunduğu eve 1 ay süreyle yaklaşmasının yasaklanmasına ve **altı ay süreyle müştekiye karşı şiddet, hakaret ve tehdit içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına”***

karar verilmiştir. (pn. 27)

Muğla Adli Tıp Şube Müdürlüğü tarafından B ile ilgili olarak düzenlenen raporda;

“... şahsın geceleri uykuya dalamama, kabuslar görme, ağlama, işe gidememe, dışarı çıkamama gibi belirtilerin bulunduğu, ... bahsi geçen lezyonların şahıs tarafından kendi kendine oluşturulmasının mümkün olmadığı düşünülüyor ...”

yönünde tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. (pn. 24)

Bu olay nedeniyle soruşturma yapan Ödemiş Cumhuriyet Başsavcılığınca **delil yetersizliği** nedeniyle kovuşturmayla yer olmadığına karar verilmiştir.

Bu karara karşı yapılan itiraz Salihli Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, bu olayda bir hak ihlalinin gerçekleşmediği yönünde **“içtihatta”** bulunmuştur.